

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. III. Quodnam sit Forum Competens Miserabilium personarum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

rum rerum componendarum causâ, conveniuntur. Sed his obstant ea, quæ dixi n. 169. 366. & seqq. Vidua Academici amittit hoc Forum cum ex dictis causis, tum ex secundis nuptijs, quas contrahit cum alio, qui Academicus non est, juxta LL. cc. n. 372. A Filijs, cum exeunt è patria potestate, ut modò dictum est n. 374. Ab Officialibus Academiae, quando suum officium dimittunt: cum illo non gaudeant ratione personæ, sed Officij. An verò Studiofi, quamdiu tales sunt, possint renunciare privilegio sui Fori, & Judici non suo prorogare jurisdictionem, infra dicitur, ubi de Prorogatione agetur.

§. III.

Quodnam sit Forum Competens Misericordiarum Personarum.

SUMMARIUM.

378. *Habent Forum Privilegiatum Personæ Misericordiales.*
 379. *Assignatur ejus concedendi ratio.*
 380. *Gaudent hoc privilegio Pupilli, tametsi tutorem & defensorem habeant.*
 381. *Et licet non sint pauperes. Idemque est de Viduis.*
 382. *Gaudent etiam Virgines, nisi patrem habeant, à quo defendi possint.*
 383. *Item Feminae, quæ habent Virum, à quo defendi nequeunt. Et Liberi habentes patrem inutilem.*
 384. *Vidua impudicè vivens hoc privilegium amittit.*
 385. *Quenam Persona sit censenda Misericordialis, Judicis arbitrio æstimandum relinquitur.*
 386. *Non gaudent Foro Privilegiato, qui suâ culpâ misericordiales facti sunt.*
 387. *Misericordialis Persona non gaudet hoc privilegio contra aliam misericordialem.*
 388. *Non possunt Misericordiales Personæ suo Foro Privilegiato renunciare.*

389. *Eo gaudent etiam in causis criminalibus.*
 390. *Gaudent etiam consortes litis cum Persona Miserabili suscepta.*
 391. *In Camera Imperiali Viduis & Pupillis non decernuntur processus, nisi in casu denegatae Justitiæ.*
 392. *Vidua spoliata contra spoliatorem etiam laicum immediatè adire potest Judicem Ecclesiasticum tribus in casibus.*
 393. *Extra illos adeundus est contra laicum Judex laicus.*

378. Inter varia privilegia, quæ Viduis, Pupillis, aliisque fortunæ injuriâ afflictis & miserabilibus personis competunt, ac numero sedecim à Rebuffo *tract. de sent. Provis. gloss. ult. art. 3.* referuntur, illustre est illud, quod eis Constantinus Imper. *L. si contra. un. C. quando Imperator inter Pupillos & Viduas* his verbis concessit: *Quòd si pupilli vel viduæ, aliique fortunæ injuriâ miserabiles, judicium nostræ Serenitatis oraverint, præsertim cum alicujus potentiam perhorrescunt: cogantur eorum adversarij examini nostro sui copiam facere.* Ex cujus Constitutionis privilegio id juris habent miserabiles personæ, ut adversarios suos è Provinciâ, in qua sunt, ad Auditorium seu Curiam Imperatoris vel Camera Imperij aliam evocare possint. Idque indistinctè, sive oppressionem sui metuant, sive non: cum Imperator addiderit particulam *Præsertim*, quæ æquivalet particulis *Maximè & Præcipuè*, quæ sunt implicativæ, & non excludunt casus alios contrarios, sed involvunt, ut cum communi DD. tradunt Everhard. *in Locis argum. Legal. loco 110.* Sanchez *L. 2. de Matrim. disp. 39. n. 6. & L. 10. disp. 5. n. 4.* & August. Barbosa *tract. de Diction. usu freq. dictione 277.* & per se notum est latinè scientibus. Et quamvis particula *Præsertim* aliquando sumatur pro *Tantum* vel *Duntaxat*, ut ex varijs Juribus & DD. demonstrat idem Barbosa *l. c. in fin.* hoc tamen duntaxat procedit, quando ex subjecta materia vel aliunde constat, casus contrarios & non expressos excludendos esse. Itaque si Imperio mediatè subjectus in judicio Imperatoris à Vidua, Pupillo, aliave miserabili perso-

na conveniatur, excipere non valet de incompetencia Fori, nec opponere beneficium primæ instantiæ. Accurf. Vultej. & DD. *in cit. L. un. Maranta part. 4. Praxis Aur. distinct. 9. à n. 77. Gaill. L. 1. observat. 1. n. 40.* Quemadmodum verò dictæ personæ alios trahere immediatè ad Imperatorem, omisso Iudice loci, possunt: ita ipsæ ab alijs invitæ eodè trahi nequeunt, ut habetur *cit. L. un.*

379. Ratio, quæ ad hoc privilegium concedendum Constantinum moverat, erat, quòd, ut ex S. Hieronymo dicitur *can. 23. 23. q. 5. Regum officium est proprium facere iudicium & iustitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppressos, & peregrino, pupillòque & viduæ, qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxilium: & quia Deus, cujus viva in terris Simulacra & Vicarij sunt Principes, peculiarem viduarum & pupillorum curam gerit, gerique mandat, ut patet ex *c. 22. v. 22. Exodi, & c. 10. v. 18. Deuteron. c. 7. v. 10. Zachar. c. 1. v. 23. Isai. c. 5. v. 28. Jerem. c. 22. v. 3. Malach. c. 3. v. 5.* Quæ etiam de causa SS. Pontifices eos sub protectionem Ecclesiæ receperunt. *Can. 1. dist. 87.* ac protectioni Principum commendarunt. *Can. Administratores 26. 23. q. 5.* De quo mox plura *n. 392.**

380. Verùm etiam ex hac Constitutione Constantiniana, sicut ex illa Friderici I. Imp. Studiofis patrocinate, varia dubia nascuntur. Dubitatur I. an Pupilli, qui Tutorem & Defensorem habent, hoc privilegio comprehendantur. Negat Paulus de Castro *in rubr. tit. C. quando Imperator.* Sed affirmandum est cum communi aliorum: quia Imperator generaliter loquitur, ac proinde etiam illos Pupillos suo privilegio donat, qui Tutores habent. Accedit, quòd Pupillus semper tutorem habet, qui ipsum defendat, nec unquam in iudicio esse sine defensore potest. Unde si hoc beneficium restringeretur ad pupillos defensore carentes, aut nunquam aut rarò locus illi esset: quòd dicere absurdum est, ut benè notat Vultejus *l. c. n. 5.*

381. Dubitatur II. Utrùm Viduis & Pupillis solùm pauperibus

bus hoc privilegium competat, an etiam opulentis. De his dubitare videntur Bartol. *in cit. L. un. Maranta cit. distinct. 9. n. 195.* Speculat. Felin. ac alij, quos citat Vivius *Neapolit. decis. 521. n. 7.* § 8. dum ajunt, saltem pauperibus competere. Opulentos Pupillos & Viduas eo gaudere absolutè negat Rolandus à Valle *vol. 2. consil. 20. n. 12.* ubi ait, esse communem & indubitata Juris conclusionem, quòd ad hoc, ut Vidua vel Pupillus illo *cit. L. un.* privilegio gaudeant, requiratur, ut sint pauperes. Sed fallitur: nam neque communis est hæc assertio, neque in Jure ullibi prodita. Itaque recipienda est sententia illud permittens etiam opulentæ Viduæ & Pupillo. Eam tenent Anton. Thesaur. *decis. 177. n. 3.* Vincent. de Franch. *decis. Neapolit. 100. n. 19.* ubi Neapoli ita judicari asserit, Gaill. *l. c. Tusch. lit. M. conclus. 273. n. 14.* Covarr. *Pract. qq. c. 6. § 7.* Sperelli *in Decision. Fori Eccles. decis. 156. n. 33.* & ipse etiam Rolandus *vol. 1. consil. 76. n. 45.* aliique quamplurimi, quos citat Vivius *cit. decis. 521.* Nam nec Deus, nec Imperator, dum illis specialiter favent, ac favori ab omnibus cupiunt, distinguunt inter pauperes & opulentos. Nec rationem Imperator sumit à paupertate; sed ex eo, quòd sint miseratione digni. At istà dignus est omnis Pupillus & Vidua, quòd ille patrem, hæc maritum defensores amisit, ac ob imbecillitatem quæ sexûs quæ ætatis, judiciique infirmitatem, ob quam rebus suis præesse nequeunt, potentium injurijs patent, tunc maximè, quando sunt opulenti.

382. Dubitatur III. An Virgines dicto privilegio gaudeant. Negant Felin. *in C. significantibus de Offic. Delegati n. 8.* Covarr. *Pract. qq. c. 7. n. 2.* Gaill. *cit. L. 1. observ. 1. n. 42.* Vultejus *l. c. n. 7.* Carpz. *L. 2. Respons. Elector. Saxon. respons. 19. n. 9.* Affirmandum videtur cum Azone *in Summa ad cit. Titul. C. quando Imperator,* & Cyno, Baldo, Afflict. Guidone Pap. ac alijs, quos refert & sequitur Sperelli *l. c. decis. 158. n. 3.* ac communem fatetur Covarr. *cit. c. 7. n. 2.* quia, ut ait Javolenus *L. Malum 242. ff. de V. S. §. 3.* *Viduam non solum eam, quæ olim nupta fuisset, sed*

eam

eam quoque mulierem, quæ virum non habuisset, appellari ait Labeo: quia Vidua sic dicta est, quasi vecors, vesanus, qui sine corde vel sanitate esset: similiter Viduam dictam esse sine duitate. Limitandum tamen esse censeo: nisi patrem habeat, à quo defendi possit; tunc enim non censetur miserabilis. Hanc porro ob causam privilegium isthoc Covarr. l. c. n. 3. ac alij extendunt ad Moniales & earum Monasteria. Quin etiam ad Monasteria Virorum Ordinis Mendicantis.

383. Dubitatur IV. An hoc privilegio gaudeat femina habens Maritum inutilem, seu à quo defendi nequeat, v. g. captivum, exulem, ad triremes damnatum. Affirmo cum communi DD. & Baldo in *L. fin. C. de Plagiarijs n. 2.* Felin. *l. c. n. 8.* Covarr. *cit. c. 7. n. 7. V. Est & hoc.* Vincent. de Franch. *decif. 100. n. 18.* Vivio *decif. 199. n. 3.* Gaill. *l. c. n. 44.* ubi benè adducit textum *C. 2. §. sed neque istud de Translat. Episcopi*, juxta quem Ecclesia habetur viduata, quæ Episcopum habet, sed inutilem. Idemque dicendum videtur cum Follerio ac alijs, de Liberis patrem habentibus perpetuò inutilem. Unde idem tenendum est de Femina, quæ sine sua culpa à viro separata est divortio: tum quòd sic virum habet inutilem, ac forsan inimicum magis quàm defensorem; tum quòd *L. vir mulieri. 64. ff. de Donation. inter Vir. & Uxor.* vidua dicitur, quæ à viro divortium fecit.

384. Dubitatur V. An Vidua impudicè vivens amittat dictum privilegium. Respondeo affirmativè cum Alexand. Jafon. Dec. ac alijs, quos refert Sperelli *cit. decif. 158. n. 21. & 26.* Nec enim censendum est, Imperatorem voluisse hujusmodi Viduis favere contra monitum Apost. *1. ad Timoth. c. 5. v. 3. Viduas honora, quæ verè viduæ sunt.* ubi *v. 6.* explicat, quæ verè vidua sit, dum ait: *quæ in delicijs est, vivens mortua est.* Hinc omnia privilegia, honores, & commoda prioris matrimonij amittit, ut in *L. his solis C. de Revoc. Donation.* tradunt Baldus, Salicet. & alij, ac Panorm. in *C. Uxoratus de Convers. Conjugat. notab. 2.* cum plurimis, quos allegat Tiraquell. *de Nobilitate c. 18. n. 13.* Perdit-
que

que legatum à viro relictum. Gloss. & Bartol. in *L. Fideicommissum C. de Fideicommissis*, ac alij apud Tiraquell. *l. c. n. 14*. Pariter admittendum non est, & non immeritò à castis mentibus auribusque pudicis alienum esse dicit Bern. Grav. *L. 1. conclus. 1. considerat. 1. n. 5.* quod Vivius *Neapolit. decis. 521. n. 5. § 6.* aliique non pauci tradunt, meretrices hoc privilegio gaudere. Etsi enim miserabilissimæ sint, uti omnes facinorosi, non tamen sunt miserabiles fortunæ injuriâ, ut requirit Imperator *cit. L. un.* Et absque dubio judicavit Constantinus, quod postea dixit Justinian. *Novell. 89. c. 10. §. 5. nos non damus luxuriantibus, sed pudicis legem.* Non enim, ut idem ait *Novell. 39. in fin. aliquid amplius habebit castitate luxuria:* uti haberet, si meretrix hoc privilegio gauderet, quo tamen non gaudent honestæ & justo thoro junctæ matronæ.

385. Dubitatur VI. Quinam præter Pupillos & Viduas nomine miserabilium personarum veniant. Cum innumeros & modis propè innumeris fortuna sinistra premere soleat, non tamen indistinctè omnibus, in quos illa sævit, videatur Imperator illud privilegium concedere voluisse, Judicis arbitrio relinquendum est, quanam in specie sint personæ miserabiles. Quam esse sententiam DD. receptissimam ait Menoch. *de Arbitrar. Judic. L. 2. cas. 66. n. 1.* & Mascard. *de Probat. conclus. 1066.* qui eo ipso supponunt, non quosvis, quos illa afflixit, eo beneficio Imperatorio gaudere. Procul dubio, ut ait Carpz. *l. c. n. 11.* eo nomine veniunt Furiosi, Cæci, Muti, Leprosi, aliòve laborantes morbo, qui hominem ad negotium quodcunque gerendum reddit inhabilem. *arg. L. Morbus. 113. ff. de V. S. L. 2. §. si quis judicio. ff. si quis caution. L. Quæsitum. 60. ff. de Re Judic. L. ob quæ. 4. §. illud. § L. ult. ff. de Ædilit. edict.* Quibus cum Gaillio *cit. L. 1. observ. 1. n. 40.* addendi sunt Senes decrepiti, item qui longo morbo exhausti & enervati sunt. Excluduntur autem ab Anton. Butrio in *C. significantibus de Offic. Deleg. n. 22.* & Carpz. *l. c. n. 12.* Captivi & Mercatores, qui in itinere gabellis gravantur. Quos tamen admittunt

R r

Alexan-

Alexander *L. 7. consil. 130. in fine*, Rebuff. ac alij. Videri possunt Mascardus *l. c. Tuschus lit. M. conclus. 273.* Rebuff. *tract. de Sentent. provision. art. 3. gloss. fin.* Novarius *tract. de Privileg. miserab. person.* Tiraquell. *de Privileg. cause pie privileg. 4.* Utrum autem Pupilli nomine hic veniat etiam orphanus, seu minor 25. annis patre orbatus (quod asserit Covarr. *l. c. c. 6. n. 2.*) merito dubitaveris: quia verè ac propriè non est pupillus, ac idcirco, si Imperator ipsum suo privilegio comprehendi voluisset, eum utique expressisset. Nec sola ætas minorennis, nisi paupertas aliave calamitates incumbant, miserabilem facit, cum non sit eã judicij infirmitate, quã pupilli, ac ferè feminæ.

386. Dubitatur VII. An miserabiles personæ hoc privilegio gaudeant, si suã culpã, v. g. luxu, gulã, ludõ, aut ob crimen, in paupertatem malúmve aliud se præcipitarunt. Non gaudere affirmant Andr. de Isern. *in Constitut. Neapolit. L. 1. tit. 37. n. 9.* Matth. de Afflict. *in cit. L. un. n. 28.* Rebuff. *ad Leges Regias tom. 1. tit. de Sent. provis. gloss. ult.* Hanc opinionem falsam esse censet Covarr. *Pract. qq. c. 6. n. 2. §. sed si quis*, addens, se ex ijs, quæ tradiderat *L. 2. Variar. resolut. c. 16. n. 9.* certò scire, eam nequaquam admittendam fore. Verùm ex ijs, quæ *cit. n. 9.* affert, nequaquam illius opinionis falsitas concluditur, ac ipsemet suam sententiam *cit. n. 2.* limitat primò quoad Viduam, quæ proprium maritum occidisset: huic enim minimè suffragari hoc privilegium, cum huiusmodi homicidium directè tendat ad viduitatem. Limitat secundò *cit. c. 16. n. 9. §. Secundò* quoad eos, qui datã operã ex culpa ad causam paupertatis ordinatã & præmeditatã, ut privilegijs uterentur, in paupertatem inciderunt. Quam in rem benè adducit textum *L. penult. ff. de Jure Dot.* Limitat & addit tertio *cit. n. 9. §. Tertio*, privilegia à Jure concessa his, qui egestate premuntur, non esse servanda, quoties alteri fieret præjudicium, & ipsi ob culpam propriam aut scelus ad egestatem fuerint redacti. Verùm spectato Jure scripto absolutè tenenda videtur sententia Iserniæ. Tum quòd Imperator *cit. L. un.* hoc privi-

privilegium ijs concedat, qui fortunæ injuriâ sunt miserabiles, quâ ratione miserabiles non sunt, qui suâ culpâ & flagitio malum sibi cuderunt. Tum quòd delictum nemini debet patrocinari, nec ulli immunitatem præbere. *L. 1. C. Ubi Senat. vel Clariss. L. si ab hostibus ff. Solut. matrim. L. Relegatorum §. fin. ff. de Interd. & relegat. L. his solis. 7. §. de cæteris. C. de Revocand. donation. L. Eisdem pœnis C. de secund. Nupt.* Tum denique, quòd beneficium Competentiæ Clericis debitoribus concessum *C. Odoardus de Solution.* eisdem non competit, si ludo vel aliàs luxoriosè vivendo sua bona prodegerunt, ut post Bald. Ferret. aliòsque tenent Carol. de Grassis *de Effect. Cleric. effectu 7. n. 151.* & Sperelli *in Decision. Fori Eccles. decis. 158. n. 17.*

387. Dubitatur VIII. An miserabiles personæ suo privilegio contra alios privilegiatos uti queant. Respondetur, non posse uti contra aliam personam miserabilem, eam trahendo in prima instantia ad Curiam Imperatoris. Ratio est: quia Vidua v. g. habet duos Judices, unum ex communi Jure, nimirum Judicem domicilij, delicti, contractûs, vel rei sitæ; alterum ex privilegio. *cit. L. un.* Poterit igitur æquale privilegium habens, v. g. Pupillus vel alia Vidua, alterutrum, quem maluerit, Judicem contra eam eligere, juxta *L. cum Clericus C. de Episcop. & Cleric. & L. Decernimus propè fin. C. de Episc. Audient.* Estque communiter receptum, non posse quemquam uti suo privilegio adversus alium par privilegium habentem, quando utrumque est speciale, & ex eadem causa concurrat, juxta *C. cum causam de Præbend. & Panorm. & DD. ibi.* Accedit primò: quòd si privilegiatus contra alium par privilegium habentem uti suo privilegio posset, eumque vi illius trahere ad Curiam Imperatoris, Regisve vellet, posset Reus privilegiatus æquali jure dicere, se quoque privilegium habere, vi cujus illuc trahi invitatus nequeat, sibi que istud contra alium privilegiatum competere. Accedit secundò: quòd privilegium Actoris opponitur Juri communi; privilegium autem Rei, vi cujus in proprio foro conveniendus est, est Juri communi conforme,

Rr 2

cùm

cùm juxta vulgata Jura Actor sequi debeat forum Rei. Sed inter eos, qui paria habent privilegia, præfertur is, qui habet privilegium Juri communi consonum, juxta Baldum in *L. si quis in gravi. §. ult. & L. qui posthumos. ff. ad S. C. Syllan.* Decium in *C. in presentia de Probation.* aliósque. Et ita hanc sententiam tenent communiter DD. quos refert & sequitur Vinc. de Franchis *decis. 188.* ubi eam dicit verissimam, Stephan. Gratiani *Discept. Forens. c. 182. n. 21.* & Covarr. *Pract. qq. c. 7. n. 5.* ubi benè inde deducit, quòd si miserabilis persona similem aliam conveniret coram Ordinario Rei Judice seu domicilij, Reus declinare hoc forum & causam avocare ad Curiam Imperatoris non posset: eò quòd Reus tunc sit in malitia, & Actor æquè privilegiatus eligat forum juxta Jus commune, ac idcirco præferendus sit. An verò miserabilis persona alium privilegiatum, diverso tamen privilegio munitum, v. g. Studiosum, trahere ad Curiam Imperatoris possit, controversum est. Negare videntur passim DD. ut patet ex ijs, quæ tradit Covarr. *l. c. n. 4. §. Primus etenim.* Asserit Carpz. *cit. respons. 19. n. 28.* ubi refert, causam cuidam Professori à quadam Comitissa motam, ab Electore remissam fuisse ad Academiam, quòd ille suum Privilegium Fori Academici allegarit, & privilegiatus non utatur suo privilegio adversus privilegiatum. *L. sed & militis ff. de Excusat. tutor. L. assiduis §. Et ideò C. qui potior. in pignor.* Quæ opinio licet probabilis sit, standum tamen esse videtur illà priore cum ob auctoritatem DD. tum quòd Imperator in concessione privilegij personis miserabilibus facta universaliter locutus est, nec ratio modò allata de persona miserabili contra aliam miserabilem agente pugnat pro alijs personis privilegiatis. Verùm decisio hujus quæstionis pendet ex illa universali, utrum privilegiatus uti suo privilegio possit contra alium privilegiatum. Hujus autem examinandæ locus hîc non est. Videri possunt Suar. *L. 8. de Legib. c. 23.* Covarr. in *Regul. Possessor. p. 2. §. 2.* Salas de *Legib. disp. 17. sect. 14.* Eman. Rodriq. *qq. Regular. q. 9. art. 11.* Palao *tr. 3. disp. 4. pun. 8.*

388. Dubit. IX. An miserabilis persona dicto privilegio renuntiare possit. Negat Glossa *in cit. L. un. v. Excedere*, quam communiter approbatam ait Gaill. *cit. observ. 1. n. 40.* ac valde notandum dicit Bald. *ibid. n. 3.* & communem ac inconcussam hanc esse sententiam existimat Sperelli *cit. decision. 166. n. 48.* eò quòd non ratione singularum personarum miserabilium, sed statui ipsarum & miserationis intuitu concessum fuerit, ac privilegia ex causa universali certi statùs ac conditionis hominibus concessa à singulis eorum abdicari nequeant, cùm non in specialem favorem, cui quisvis privatus renuntiare potest, sed publicum cedant. Ex quo contra Covarr. *cit. c. 7. in fin.* ac nonnullos alios inferunt Natta *consil. 509. n. 15.* Petr. Barbosa *in L. Hæres absens prin. ff. de Judic. n. 162.* Nevizant. *in Sylva Nupt. L. 6. n. 38.* Sperelli *l. c. n. 51.* ac teste Thesaur. *Decis. Pedemont. 258. n. 2.* communiter alij, Viduam aliásque personas miserabiles coepto jam iudicio coram Iudice suo posse causam ad Imperatorem avocare, eò quòd per litis contestationem & consensum tacitum in hunc Iudicem, coram quo lis contestata est, non potuerit privilegio renuntiare. Mihi non videtur esse sufficiens ratio dicendi, quòd personæ miserabiles quemdam integrum Statum & Ordinem constituent (sicut constituunt Clerici & Religiosi) ac propterea suo privilegio, tanquam favori publico, renuntiare non valeant. Cum communis DD. ut infra dicitur *n. 417.* hanc renunciationem concedat Studiosis, pro quibus tamen fortior urget ratio dicendi, privilegium Fori, quòd habent, non esse singulis concessum quia privatis, sed toti Academiae & Magistratui Academico, juxta ea, quæ afferam infra *n. 416.* Si tamen ob auctoritatem DD. illam sententiam supponere placeat, videtur excipiendus esse casus, quo contra defunctum, cui Vidua Pupillusve successit, lis coepta jam fuit: tunc enim ab hærede coram eodem Iudice continuanda erit, juxta ea, quæ de Clerico dixi *n. 308.* Quòd tamen Barbosa *l. c. n. 165.* Oliva *p. 3. Fori Ecclesiast. q. 33. n. 8.* ac alij, tunc solum admittunt, si in causa cum defuncto agitata jam fuerit conclusum.

Rr 3

389.

389. Dubitatur X. Utrùm hoc privilegium locum habeat solum in civilibus; an etiam in criminalibus causis. Etiam in his locum habere meritò asserunt Matth. de Afflict. *L. 1. Constitut. rubr. 37. n. 23.* Covarruv. *cit. c. 6. prin.* Thom. Valasco *allegat. 65. n. 50.* Oliva *l. c. n. 14.* eò quòd Imperator inter causas civiles & criminales non distinguat. Quod tamen Oliva solum concedit, quando miserabilis persona accusat: secus, si accusetur; quòd delinquentibus, ut ait, non fiant favores, nisi ex causa publica. Verùm etiam hìc procedit illud, quod modò dictum est, Imperatorem non distinxisse inter Civile & Criminale iudicium. Majusque damnum imminet in iudicio Criminali quàm Civili: unde contra illud maximè muniendæ erant personæ miserabiles. Delinquentes favore quidem digni non sunt: sunt tamen accusati, qui saepe sunt innocentes.

390. Dubitatur XI. An dictum privilegium profit etiam confortibus litis cum miserabili persona susceptæ, aut suscipiendæ. Affirmandum censeo cum Valasco *l. c. n. 29.* Caldas in *L. si curatorem C. de in integr. restitut. n. 9. v. Implorandum.* Covarr. *cit. c. 7. in fin.* Oliva *l. c. n. 15. arg. si inter plures 1. ff. De quib. rebus ad e. und. iudicem eatur.* dummodo causa sit individua: secus, si dividua fuerit. Gloss. in *L. un. C. si in communi ead. caus.* Caldas *l. c. n. 25. v. adversarii,* aliq̄ue.

391. Quæ hætenus dicta sunt, de Jure scripto procedunt, & in Hispanijs, ac Gallijs observantur. Aliud in S. R. Imperio consuetudine receptum est: nam ipsimet Principes ac Status in suis Provincijs, in quas Imperator hodie absolutam potestatem non habet, causas Viduarum ac Pupillorum cognoscunt, ac idcirco omisso medio & in prima instantia Viduis & Pupillis non discernuntur Processus in Camera, nisi in casu denegatæ justitiæ, teste Gaillio *cit. observ. 1. n. 40.* Herman. Vulteio in *cit. c. fin. n. 21.* Bocer. *de Jurisdic. c. 3. n. 95.* Carpz. *l. c. n. 14.* Nihil tamen est, ut iste monet *n. 15.* quod Status Imperij, in suis territorijs jura Imperatoris habentes, impediatur, ut Constitutionem Constantini sa-

lubri-

lubriter praticare non possint: quod ait docere ipsam experi-
tiam. Et quamvis præteritis Imperij Statibus in prima instantia
(secluso casu negatæ justitiæ) adiri nequeat Imperator etiam à
miserabilibus personis, non tamen excludendæ videntur à Princi-
pis territorialis supremo tribunali, si hoc, omisso inferiore & im-
mediato, adire velint: nisi aliud alicubi consuetudine receptum sit.
Cæterùm antequam ea, quæ de privilegio Fori à Jure Civili per-
sonis miserabilibus concessio in medium afferenda videbantur,
claudam, notandum est, quod Maranta p. 3. *Prax. Aur. n. 76.* &
Sperelli *cit. decision. 156. n. 57.* asserunt, in Foro æquè Seculari ac
Ecclesiastico in dijudicandis hujusmodi personarum causis se-
cundùm Statuta Juris Canonici procedi.

392. Uti verò Jus Civile, de quo hætenus, speciali favore
dignos judicavit Pupillos & Viduas, maximè quoad ipsorum lites
& causas judiciales: ita pariter iisdem Jus Canonicum patrocina-
tur. Sicjuxta *C. Ex tenore 11.* & *C. Licet ex suscepto 10. de Foro
compet.* Ecclesiasticus Judex Viduis, imò & alijs, jus dicit, si in illo
administrando negligens fuerit Judex secularis. Quin Vidua op-
pressa & spoliata, interdicto *unde vi* & remedio *Recuperanda* vel
Redintegranda agere etiam contra laicum spoliatorem immédia-
tècoram Judice Ecclesiastico potest omisso seculari, uti patet ex
C. Ex parte B. 15. de Foro Compet. ubi Honorius III. Archiepisco-
po committit causam spolij Castri Segrens ad instantiam Viduæ
Reginæ Angliæ contra quemdam Nobilem spoliatorem. Et ita
*ad cit. C. 15. & Can. Si quis de potentibus 24. q. 3. C. super quibusdam
in fin. de V. S. & C. significantibus de Offic. Deleg.* tenent Innocent.
Zabarell. Barbat. Anton. de Butr. Panorm. Joan. de Imola, ac alij
Canonistæ, Natta *consil. 590. n. 10.* Roland. à Valle *L. 2. consil. 20.
n. 11. § 22.* ac communi omnium consensu receptum fatetur
Covarr. *practic. qq. c. 6. §.* Imò & *in hoc*, quamvis ipse dissentiat,
ac etiam à Vidua spoliata contra laicum adiri non posse existi-
met Judicem Ecclesiasticum, nisi post denegatam à Judice secula-
ri justitiam. In casu *cit. C. Ex tenore* ait, maximam fuisse negligenti-
æ

tia suspensionem in Iudice ob potentiam adversarij Viduam spoliantis. Verum hoc divinare est: nec enim huiusmodi suspensionis in textu reperitur vestigium. Cum enim Nobilis ille, qui spoliolum commiserat, potens quidem esset, Vidua tamen spoliata esset Regina, verosimile non est, suspectos ipsi esse potuisse Iudices seculares, aut arbitros. Quod si ex eo, quod spoliator erat Nobilis, seculares Iudices merito suspecti erant, dicendum erit, eosdem semper suspectos esse debere Viduis quantumvis sublimi gradu positus, saltem si potens sit adversarius: imò alijs Viduis status medijs & infimi semper debere esse suspectos, si agant contra spoliatorem parisi status, cum juxta Covarr. merito fuerint suspecti, tametsi adversarius, contra quem Regina egerat, esset ipsa longe inferior. Nec obstat, ut idem Covarr. existimat, textus *C. Novit. 13. de Judic.* ubi Pontifex profitetur, se nolle turbare jurisdictionem laicorum, sed jurisdictione Ecclesiastica in laicos uti velle duntaxat in casibus à Jure permissis: nam inter permissos huiusmodi casus (quos numero undecim refert Innocent. *in cit. C. Licet ex suscepto 10. de Foro compet. n. 3.* tredecim Anton. de Butrio *ibid. n. 15.*) est ille, de quo modò agimus, quando videlicet Viduae opprimuntur & spoliantur etiam à laicis; cum harum defensio à Deo sit demandata Ecclesiæ. Unde Pontifex *in C. super quibusdam 26. de V. S. §. Cum autem* ad quæsitam Comitum Tholosani respondens inter alia ait, teneri ipsum Viduis, Pupillis, Orphanis, & miserabilibus personis in iudicio Ecclesiastico respondere. Demum tertio Vidua pauper, id est, si Viduitas & Paupertas concurrunt, habet electionem fori, & laicos ad tribunal Ecclesiasticum trahere potest etiam in civilibus & profanis causis, tametsi spoliata non fuerit, & nulla Iudicis secularis negligentia interveniat, uti communi consensu tradunt Interpretes *in cit. C. significantibus 38. de Offic. & potest. Judic. Deleg. Natta consil. 590. n. 9. Cenedo qq. Canon. q. 14. n. 4. Sperelli cit. decis. 156. n. 14.* ac alij.

393. Seclusis tribus casibus modò enarratis, non poterit Vidua, Pupillus, aut quæcunque alia miserabilis persona, contra laicum

cum neglecto ipsius Judice competente laico agere coram Ecclesiastico, tamen juxta dicta n. 378. & seqq. omisso inferiore laico mox possit adire laicum supremum. Neque si ipsa Vidua aliave miserabilis persona judicio pulsatur coram Judice laico, causam avocare potest ad tribunal Ecclesiæ, tamen si sit pauper, uti notant Innocent. in cit. C. significantibus n. 2. Zabarella n. 3. v. & in hoc quidam. Panorm. n. 6. Barbat. n. 15. v. & subdit. Petr. Barbosa in L. 1. part. 1. ff. Solut. matr. n. 49. contra Paul. de Castro aliosque apud Oliva p. 3. de Foro Eccles. q. 40. n. 27. qui absolute tenent, posse Viduas, tamen non pauperes, adire etiam contra laicos Judicem Ecclesiasticum. Vicissim Judicem secularem, neglecto Ecclesiastico, adire etiam contra laicos nequeunt in causis merè sacris, aut mixtis, in quibus fuerunt à Judice Ecclesiastico præventæ. cit. C. Ex tenore & ibi Glossa V. Ecclesiasticum Judicem, Panorm. n. 6. Anton. de Butr. n. 5. & C. Ecclesia S. Mariæ de Constitut. C. Decernimus 2. de Judic. C. cum sit generale 8. de Foro comp.

§. IV.

Quodnam sit Forum Competens Militum.

SUMMARIUM.

394. *Varia Militum privilegia recensentur.*
 395. *Solus Magister Militiæ jus ipsis dicit.*
 396. *Tam in quacunque causa criminali.*
 397. *Quàm in civili.*
 398. *Declaratur, quid sit tenendum, quando ante susceptam militiam crimen commiserunt.*

394. Milites varijs privilegijs gaudere notum est cum ex L. sed & Milites prin. ff. de Excusat. Tutor. tum alijs obvijs jurijs. Sic v. g. pro debito in castris contracto non conjiciuntur in carcerem; condemnati ultra quam facere possint, non tenentur; regu-

Ss

regu-